

УДК 658.14:658.115.31]:336.14
JEL Classification: G38; H72; L97

DOI: [http://doi.org/10.31617/visnik.knute.2021\(139\)07](http://doi.org/10.31617/visnik.knute.2021(139)07)

БАГАЦЬКА Катерина,
к. е. н., доцент, доцент кафедри
економіки та фінансів підприємства
Київського національного
торговельно-економічного університету
вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна

E-mail: k.bagatska@knute.edu.ua
ORCID: 0000-0003-2184-2971

БЛАКИТА Ганна,
д. е. н., професор, завідувач кафедри
економіки та фінансів підприємства
Київського національного
торговельно-економічного університету
вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна

E-mail: g.blakitya@knute.edu.ua
ORCID: 0000-0001-7843-7120

ФІНАНСУВАННЯ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ БЮДЖЕТНИХ ОБМЕЖЕНЬ

Досліджено принципи: бюджетного фінансування, організації фінансів підприємств, фінансування корпорацій та соціального підприємництва. Узагальнено і систематизовано наукові підходи та думки вчених щодо трактування зазначених принципів фінансування. Обґрунтовано доцільність застосування окремих принципів в контексті функціонування комунального підприємства. З урахуванням суспільного значення комунального підприємства в системі господарської діяльності територіальної громади запропоновано принципи фінансування комунального підприємства.

Ключові слова: комунальне підприємство, принципи фінансування, бюджетне фінансування, фінансування корпорацій.

Постановка проблеми. В Україні існує понад 14 тис. комунальних підприємств, які утворені органами місцевого самоврядування на базі відокремленої частини комунальної власності, і залежно від виду діяльності підпорядковані відповідному структурному підрозділу виконавчих органів місцевих рад. Діяльність комунальних підприємств регулюється Господарським кодексом України [1, ст. 78]. А діяльність місцевої влади щодо форм, видів і методів фінансування комунальних підприємств регулюється Бюджетним кодексом України (далі БКУ) [2] та розпорядженнями місцевих органів влади. Причому, якщо комунальне підприємство не має статусу некомерційного, його діяльність має забезпечувати певний рівень економічної ефективності, хоча метою створення комунального підприємства є насамперед задоволення певних суспільних потреб.

У свою чергу, рішення про виділення коштів на фінансування капітальних інвестицій комунальних підприємств чи на надання їм так званої фінансової підтримки, яка по факту часто є покриттям поточних збитків, мають спиратися передусім на певні обґрунтовані принципи і критерії. Це необхідно для забезпечення дотримання принципу ефективності побудови бюджетної системи України, а саме досягнення максимального результату за найменших витрат ресурсів.

© Багацька К., Блакита Г., 2021

Економічний спад 2020 р., підсилений всесвітньою пандемією вірусу *COVID-19*, підвищує актуальність проблеми фінансування комунальних підприємств, яка загострилася у зв'язку зі зменшенням фінансової спроможності місцевих бюджетів.

Уповільнення приростів наповнення доходів місцевих бюджетів підвищує актуальність удосконалення теоретико-методологічної бази принципів фінансування комунальних підприємств для підвищення фінансової спроможності місцевих бюджетів і забезпечення задоволення соціальних потреб територіальних громад у повному обсягу. Оскільки власником комунального підприємства є територіальна громада, то формування, а часто і поповнення капіталу такого підприємства здійснюється з місцевого бюджету.

Отже, фінансові відносини між місцевим органом влади і комунальним підприємством мають будуватися з урахуванням принципів бюджетного фінансування. З іншого боку, відповідно до організаційно-правової форми, фінанси комунального підприємства повинні також ґрунтуватися і на принципах фінансів підприємства та/або корпоративних фінансів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні аспекти, пов'язані з бюджетним фінансуванням та фінансуванням підприємств, знайшли широке відображення у вітчизняній науковій літературі. Основні постулати теорії державних і місцевих фінансів, а також фінансів підприємств сформовані українськими науковцями наприкінці минулого – на початку нинішнього століття. Сучасні дослідники сфери публічних фінансів, зокрема А. Георгієва та А. Леушина [3], Л. Гуцайлук [4] розвивають та систематизують думки провідних учених. Науковцями І. Борис та О. Височан [5] обґрунтовано принципи фінансування бюджетних установ, Н. Степанюк [6] удосконалено принципи бюджетного фінансування. У сфері корпоративних фінансів І. Васильчук [7] акцентує увагу на принципах фінансування корпорацій в парадигмі сталого розвитку. Попри вагомий теоретико-методологічний доробок українських науковців у розробку принципів бюджетного і позабюджетного фінансування, принципи фінансування комунального підприємства як окремої категорії підприємств наразі не сформовані.

Метою статті є розроблення системи принципів фінансування комунальних підприємств, які здійснюють господарську діяльність на основі комерційного розрахунку і не мають неприбуткового статусу.

Матеріали та методи. Теоретичну систематизацію принципів бюджетного фінансування, фінансування бюджету та фінансування підприємств, зокрема корпоративного типу, виконано за допомогою історичного методу, аналізу та синтезу, методу дедукції. Принципи фінансування комунальних підприємств сформульовано на основі систематизації думок учених за допомогою індуктивного методу. Висновки дослідження сформовано за абстрактно-логічним методом.

Результати дослідження. Комунальні підприємства (КП) як об'єкти комунальної власності громади беруть участь у виконанні бюджетних програм капітального будівництва, благоустрою, підтримки і обслуговування місцевої інфраструктури, а також тих, які надають мешканцям міст і сіл комунальні послуги, користуються правом отримувати фінансування з місцевого бюджету на задоволення як капітальних, так і поточних потреб. Зі скороченням фінансової спроможності місцевих бюджетів (табл. 1), що виражається в уповільненні приростів передусім податкових надходжень, зростання рівня самофінансування КП набуває актуальності.

Таблиця 1

**Динаміка приросту фактичних податкових надходжень
місцевих бюджетів України, %**

Податкові надходження	2020/2019	2019/2018	2018/2017	2017/2016
Загальний фонд без трансфертів	5.4	17.6	21.9	30.9
ПДФО	7.5	19.8	25.5	39.3
Плата за землю	-4.1	20.2	3.6	13
Податок на нерухоме майно	17.9	101.36 – за 2 роки	Дані відсутні	71.9
Єдиний податок	7.8	19.3	26.5	Дані відсутні

Джерело: складено авторами за даними [8].

Водночас, КП без статусу некомерційного підприємства працюють на засадах господарського розрахунку, мають організаційну структуру, подібну до приватного (іноді навіть корпоративного) підприємства, отримують прибутки або збитки та складають фінансову звітність відповідно до МСБО за формами звітності, передбаченими для підприємств України.

Для розроблення принципів фінансування комунального підприємства розглянуто і систематизовано принципи бюджетного фінансування та фінансування підприємств. На дослідженнях І. Чугунова [9], В. Федосова, С. Юрія, В. Опаріна [10], О. Василика та К. Павлюк [11], А. Єпіфанова [12], В. Дем'янишина [13] та ін. побудована сучасна теорія публічних фінансів. Провідними науковими працями в теорії фінансів підприємств, де наведені принципи їх фінансування, стали праці І. Бланка, Н. Гуляєвої [14] та А. Даниленка [15].

Дослідники типології фінансових відносин [5], де однією стороною є бюджетні кошти, розрізняють поняття фінансування бюджету, бюджетного фінансування і фінансування бюджетних установ. Підтримуємо запропоновану класифікацію і зазначимо, що поповнення статутного капіталу та додаткового капіталу комунальних підприємств, виділення їм коштів за цільовими програмами розвитку належать саме до категорії "бюджетне фінансування", тому, досліджуючи принципи фінансування КП, необхідно враховувати принципи бюджетного та кошторисно-бюджетного фінансування.

При цьому під *бюджетним фінансуванням* згідно з трактуванням О. Василика та К. Павлюк ми розуміємо надання юридичним особам із державного бюджету фінансових ресурсів у вигляді безповоротних безоплатних коштів та інвестицій на розвиток економіки, соціально-культурні заходи, оборону й інші громадські потреби [11, с. 231].

Бюджетне фінансування будь-якої установи, організації і закладу організовується на основі відповідних принципів, зазначених у БКУ та досліджених у працях [3–7; 9–13; 16; 17]. Відповідно до коментарів до БКУ [2] принципом (лат. *principium* – основа, початок) бюджетної системи є керівна ідея побудови і діяльності у галузі бюджету, що віддзеркалюється у законодавстві держави. Отже, *принципом бюджетного фінансування* є керівна ідея або вихідний початок побудови фінансових відносин між державними або місцевими органами влади та розпорядниками і одержувачами бюджетних коштів.

Наявні на сьогодні варіанти систематизації принципів бюджетного фінансування за авторством різних науковців наведено в *табл. 2*.

Таблиця 2

Систематизація принципів бюджетного фінансування

Автор	Принцип
О. Височан, І. Борис [5]	Цільового використання та обмеження по платежах, ієрархічності, законності, доцільності, повноти, економічної обґрунтованості, об'єктивної необхідності, пріоритетності, ефективності та результативності, структурованості, контролю, відповідності й достовірності, відкритості й прозорості, періодичності, плановості, облікового відображення й підзвітності
О. Василик, К. Павлюк [11] А. Георгієва та А. Леушина [3], Н. Степанюк [6]	Плановості, цільового спрямування коштів, безповоротності, безоплатності, справедливості і неупередженості, публічності та прозорості, контрольованості
Л. Гуцайлук [4]	Цільового використання бюджетних асигнувань, безповоротності і безвідплатності, ефективного і повного використання коштів, фінансування відповідно до виконання планів, додержання режиму економії, постійного контролю
В. Дем'янишин [13]	Безповоротності; безоплатності; безстроковості; плановості; цільовий характер; фінансування не під план, а відповідно до виконання планів за виробничими показниками, мережі, штатів і контингентів; ефективного використання коштів; фінансування згідно з надходженням доходів; оптимального поєднання усіх джерел фінансування
Н. Пігуль та О. Люта [16]	Плановості, цільового характеру, виділення коштів залежно від фактичних показників, підзвітності
А. Єпіфанов, І. Д'яконова, І. Сало [12]	Обґрунтованості обсягу витрат, чіткого цільового використання коштів, обліку виконання запланованих у бюджеті заходів, контролю за ефективним використанням коштів
Н. Хімичева та Є. Покачалова [17]	Безповоротності та безоплатності відпуску грошових коштів, їх цільового і ефективного використання, дотримання фінансової дисципліни, здійснення фінансування відповідно до виконання робіт, послуг і з урахуванням використання раніше відпущених асигнувань

Джерело: сформовано авторами на основі [3–6; 11–13; 16–17].

Як видно з *табл. 2*, думки вчених майже однакові. В контексті комунального підприємства підхід до вибору релевантних принципів фінансування має виходити з того, що для більшості КП бюджетне фінансування надається у формі поповнення статутного капіталу або додаткового капіталу з метою задоволення капітальних потреб. Поточні потреби КП також задовольняються повністю або частково за рахунок бюджетних коштів, але ці кошти отримуються підприємством у вигляді

доходів від здійснення робіт або надання послуг громаді, або виконання бюджетних програм, тобто за своєю економічною природою вони не є фінансуванням. Ще одним видом бюджетного фінансування КП є державна фінансова допомога, надання якої регулюється законодавством [18], а критерії отримання цієї допомоги зіставні з принципами бюджетного фінансування, наведеними в *табл. 2*.

Систематизувавши думки вчених та з врахуванням особливостей фінансових відносин між КП і місцевим бюджетом, вважаємо, що серед принципів бюджетного фінансування до комунальних підприємств варто віднести такі: цільового використання, публічності та прозорості, підзвітності, ефективності та обґрунтованості. Стосовно принципу обґрунтованості маємо на увазі обґрунтованість критеріїв надання бюджетних коштів.

Принцип обґрунтованості має доповнюватися принципом економічної доцільності, що передбачає надання бюджетних коштів винятково тим КП, які мають беззаперечне суспільне значення і, виходячи з поточної фінансової ситуації, не мають можливості отримувати фінансування з інших джерел.

Проте фінансування КП має базуватися не лише на принципах бюджетного фінансування, адже комунальне підприємство не має законодавчих обмежень до залучення інших зовнішніх форм фінансування, таких, як кредитні кошти або кошти міжнародних чи національних донорських організацій. Крім того, далеко не всі КП є отримувачами бюджетного фінансування чи державної фінансової допомоги. Підприємства цієї форми власності, що працюють на конкурентному ринку, здебільшого не отримують ніякого бюджетного фінансування впродовж тривалого періоду і тому покладаються лише на внутрішні джерела, тобто чистий прибуток і амортизаційні відрахування.

Отже, організація фінансів КП має відповідати принципам організації фінансів підприємств відповідно до теорії фінансів підприємств, яка наразі розвивається як теорія корпоративних фінансів.

Принципи організації фінансів підприємств знайшли широке відображення в навчальній і науковій літературі, а саме в підручниках з фінансів та фінансів підприємств, монографіях [14; 15; 19; 20]. Як і в принципах бюджетного фінансування, ми не вбачаємо протилежних чи суперечливих трактувань цих принципів. Зазначимо лише те, що, якщо в перших з набуття Україною незалежності підручниках чи посібниках принципи організації фінансів трактувалися подібно до радянських джерел, то з розвитком українських наукових фінансових шкіл вони тлумачаться більш сучасно.

До принципів організації фінансів підприємства українські вчені [10; 14; 15; 19; 20] відносять:

- плановість;
- господарський розрахунок або господарську самостійність;
- самофінансування;
- створення фінансових резервів;
- гнучкість;

- раціональність та/або ефективність;
- принцип матеріальної зацікавленості;
- принцип матеріальної відповідальності;
- забезпечення контролю за фінансово-господарською діяльністю.

Стосовно принципів фінансування підприємств корпоративного сектора і можливості застосування цих принципів до комунальних підприємств, розглядаючи принципи фінансування корпорацій, необхідно пам'ятати, що:

по-перше, організаційна структура управління КП не відповідає корпоративній структурі, а процес впровадження принципів, методів і практик корпоративного управління в державному і комунальному секторі зараз знаходиться на стадії становлення, і комунальні підприємства в цьому процесі дуже відстають від державних;

по-друге, корпорація є тією організаційно-правовою формою, якій доступні фактично всі форми джерел фінансування, тоді як КП не емітують ні акцій, ні облігацій.

Проте, як і в більшості корпорацій, функція власності та функція управління в КП розділені, крім того, у великих містах функціонують комунальні корпорації чи об'єднання (наприклад, КК "Київавтодор", КО "Київзеленбуд"), які, насправді, не відповідають повною мірою ознакам корпорації.

Вивчення ознак корпоративного підприємства, запропонованих О. Гюткіною [21, с. 111], Р. Колосовим [22] та О. Брадул [23], дає підстави констатувати наявність багатьох *спільних рис*, що надає можливість застосувати до фінансування КП окремі принципи фінансування корпорації:

- наявність статусу юридичної особи, відповідно до якого майно, створене за рахунок внесків засновників (учасників), а також вироблене і придбане ними в процесі діяльності, належить їм за правом власності (для КП – на правах господарчого відання [1]);

- досягнення комерційних цілей як головна мета діяльності (справедливо не для всіх КП);

- обмежена відповідальність індивідуальних інвесторів, у тому числі засновників, що обумовлює: можливість індивідуальних інвесторів не відповідати за зобов'язаннями підприємства, а тільки нести ризик збитків, пов'язаних з його діяльністю, в межах вартості внесених ними корпоративних прав;

- відокремлення прав власності від функцій безпосереднього управління, що обумовлює: виникнення потенційного конфлікту інтересів "власник (принципал) – менеджер (агент)" [21, с. 111].

Таким чином, *принципи фінансування корпорацій* до комунальних підприємств можна застосовувати обмежено з урахуванням принципів відмінностей у функціях управління і джерелах фінансування.

Зарубіжні фундатори корпоративних фінансів у своїх працях акцентують увагу не на принципах фінансування корпоративних підприємств, а на принципах корпоративних фінансів. Так, Р. Брейлі,

С. Майерс та Ф. Аллен [24], А. Дамодаран [25, с. 6] та А. Росс [26] виділяють такі *принципи корпоративних фінансів*: інвестування (дохідність інвестування в активи або проекти має бути вищою за мінімальну прийнятну ставку дохідності); фінансування (оптимальний баланс між власним і позиковим капіталом) та дивідендів (оптимальні пропорції між розподіленим і капіталізованим прибутком). У контексті фінансів КП ці принципи не можна вважати повністю релевантними, по-перше, через домінуючу соціальної функції над комерційною у більшості КП, по-друге, через присутність бюджетних коштів та відповідних регульованих відносин, пов'язаних з рухом цих коштів.

У теорії корпоративних фінансів І. Васильчук узагальнено думки українських учених щодо сутності поняття "фінансування діяльності корпорацій" [7, с. 47–60] і зроблено висновок щодо його дуалістичності: "фінансувати/забезпечувати означає дію, процес. Водночас мобілізований за певною системою капітал корпорації можна розглядати як результат процесу" [7, с. 59].

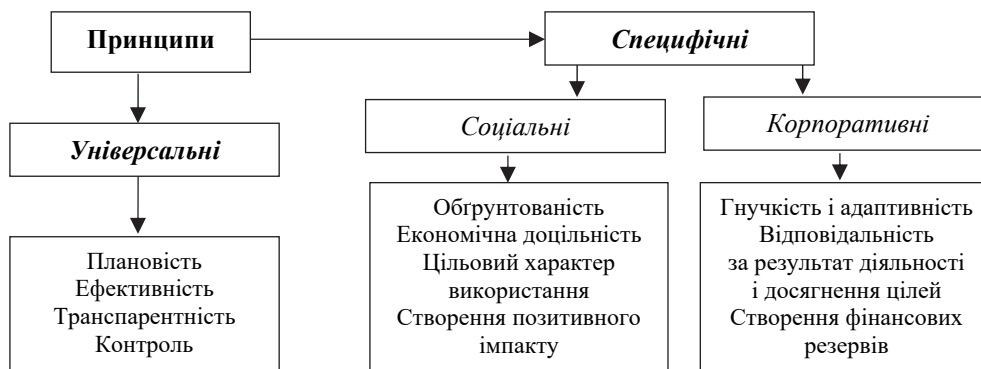
Отже, сформульовано такі принципи фінансування корпорацій [7, с. 62]:

- *транспарентності* (прозорості) діяльності корпорацій та відносин з постачальниками капіталу, що дає змогу долати інформаційну асиметрію і набувати переваги перед іншими претендентами на фінансовий капітал;
- *відповідальності* за результати діяльності та досягнення визначених цілей;
- *економічної ефективності* (перевищення доходів від використання капіталу над витратами, пов'язаними із його залученням);
- *фінансового контролю*, що забезпечує дотримання цільового використання залучених коштів.

Водночас при розробленні концептуальних засад підходу до фінансування соціальних підприємств І. Васильчук пропонує такі принципи фінансування: соціалізація; співпраця на засадах суспільної солідарності; демократизація; конвергенція і добровільність [7, с. 245]. А в моделі функціонування механізму сталого розвитку корпорацій автор радить враховувати такі принципи, як: прозорість, відповідальність, цільовий характер використання залучених коштів, диверсифікація (форм і джерел фінансування), адаптованість, результативність та ефективність, конвергентність (розроблення інструментів і методів фінансування на основі поєднання підходів), створення позитивного впливу.

Оскільки ключовим мотивом створення комунального підприємства є задоволення життєвих потреб громади, і метою діяльності КП є передусім соціальний ефект поряд з отриманням і максимізацією прибутку, тому для розроблення принципів фінансування КП варто взяти до уваги також і принципи фінансування соціального підприємництва.

Уважне вивчення і зіставлення наведених принципів фінансування дає змогу виокремити серед них спільні, характерні як для бюджетного фінансування, так і для корпоративних фінансів. Це передусім принцип *ефективності*, *плановості*, а також *контролю*. До них доречно додати ще принцип *транспарентності* і віднести їх до групи *універсальних принципів*. Окрім універсальних, сформуємо ще групу *специфічних принципів* фінансування КП, які поділятимуться на дві підгрупи: *соціальні принципи* та *корпоративні принципи*. Сформовані нами принципи фінансування комунального підприємства наведені в *рисунок*.

Принципи фінансування комунального підприємства

Джерело: розроблено авторами на основі [3–7; 9–17; 19–21].

Запропоновані принципи фінансування є теоретико-методологічним підґрунтям до формування й удосконалення сучасних форм і методів фінансування комунальних підприємств у системі місцевих фінансів. Поєднання соціальних і корпоративних принципів відповідає дуальній економічній природі КП як основи системи життєзабезпечення територіальної громади.

Висновки. Оскільки комунальне підприємство є досить специфічною формою організації господарської діяльності, яка поєднує окремі риси, властиві бюджетним установам, і водночас засади господарювання приватного підприємства, то підходи до організації фінансування такого підприємства потребують окремого уточнення. Так, за підсумками дослідження запропоновано принципи фінансування комунального підприємства розділяти на універсальні та специфічні, що враховують і комерційний характер діяльності таких підприємств, і їх соціальне значення, а також дають змогу обґрунтовувати функції, методи і підходи до фінансування комунального підприємства, що стане темою для майбутніх наукових розвідок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України. URL: <https://www.rada.gov.ua>.
2. Бюджетний кодекс України. URL: <https://www.rada.gov.ua>.
3. Георгієва А. І., Леушина А. О. Облік фінансування бюджетних установ. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2013. № 4 (24). С. 125-129.
4. Гуцайлук Л. Облік фінансування бюджетних установ. *Галицький економічний вісник*. 2010. № 3(28). С. 191-196.
5. Височан О. С., Борис І. Я. Принципи, методи і механізми фінансування бюджетних установ. *Економічний аналіз*. 2015. № 1. Т. 19. С. 171-177.
6. Степанюк Н. І. Бюджетне фінансування: принципи, форми, методи та шляхи вдосконалення. *Фінанси, облік і аудит*. 2016. Вип.1. С. 107-119.
7. Васильчук І. П. Фінансування діяльності корпорацій в парадигмі сталого розвитку. Дис. ... д-ра екон. наук. 2017. URL: <https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.04/2017/Vasylchuk.pdf>.
8. Міністерство фінансів України. Виконання доходів місцевих бюджетів. URL: <https://mof.gov.ua/uk/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhativ>.
9. Фінанси України. Інституційні перетворення та напрями розвитку: монографія; за ред. І. Я. Чугунова. Київ: ДННУ АФУ, 2009. 844 с.
10. Фінансова думка України: монографія; за ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. Київ: Кондор, 2010. 576 с.
11. Василик О. Д., Павлюк К. В. Фінансові ресурси держави: монографія. Київ: Ін-т екон. НАНУ, 1997. 544 с.
12. Єпіфанов А. О., Д'яконова І. В., Сало І. І. Бюджет України: монографія: у 2 кн. Кн. І. Бюджет – головна ланка фінансів держави. Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2010. 201 с.
13. Дем'янишин В. Бюджетне фінансування та його особливості в сучасних умовах. *Світ фінансів*. 2007. Вип. 2(11). С. 34-3.
14. Фінансове забезпечення розвитку підприємств: монографія; за ред. І. О. Бланка. Київ: Київський національний торговельно-економічний університет, 2011. 343 с.
15. Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку: у 3-х т. Т. 3. Фінанси підприємств: тенденції, стан і проблеми управління; за ред. А. І. Даниленка; НАН України, Ін-т економіки та прогнозування. Київ: Фенікс, 2008. 308 с.
16. Пігуль Н. Г., Люта О. В. Особливості реалізації фінансового механізму бюджетних установ. *Вісник Академії митної служби України*. 2010. № 2 (44). С. 94-101.
17. Химичева Н. И., Покачалова Е. В. Финансовое право; отв. ред. Н. И. Химичева. М.: Норма, 2005. 464 с.
18. Закон України "Про державну допомогу суб'єктам господарювання". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18#Text>.
19. Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. та ін. Фінанси підприємств: підручник; кер. кол. авт. і наук. ред. А. М. Поддєрьогін. 8-ме вид., перероб. і доп. Київ: КНЕУ, 2013. 219 с.
20. Непочатенко О. О., Мельничук Н. Ю. Фінанси підприємств: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 504 с.

21. Тютюкіна Е. Б., Рукшина Е. И. Корпорация, корпоративное управление и корпоративные финансы в экономике. *Вестник финансового университета*. 2013. № 3. С. 108-117.
22. Колосов Р. Корпоративне підприємство: поняття, ознаки та місце серед інших юридичних осіб. *Господарське право і процес*. 2017. № 9. С.72-76.
23. Брадул О. М., Рябініна В. В. Характерні ознаки корпорації: теоретичний аспект. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 7. С. 880-883.
24. Brealey R., Myers S. and Allen F. *Principles of Corporate Finance*. 13th ed. Mc Graw-Hill, 2020.
25. Damodaran A. *Applied Corporate Finance*. 4th ed. J. Wiley & Sons. USA, 2011.
26. Ross S., Westerfield R., Jordan B. *Fundamentals of Corporate Finance: Standard Edition*. Mc Graw-Hill. USA, 2015.

Стаття надійшла до редакції 11.06.2021.

Bagatska K., Blakytta H. Financing of municipal utility enterprises under conditions of budget constraints.

Background. The article investigates the principles of budget financing, the principles of enterprise and corporate financing, and the principles of social entrepreneurship. The scientific approaches on the interpretation of the given principles of financing are generalized and systematized. Expediency of the separate principle's application in the context of the municipal enterprise functioning is substantiated. The principles of the municipal utility enterprises financing are proposed with consideration to social significance of the municipal enterprises in the system of economic activity of the territorial community.

Materials and methods. The historical method, analysis and synthesis, the method of deduction were used in theoretical systematization of the budget financing and enterprise financing principles. Derivation of the principles of financing utilities on the basis of scientist's opinions systematization is performed using the inductive method. The conclusions of the study are formed by the abstract-logical method.

Results. The principles of municipal utilities financing should be based on the principles of budget financing, as these enterprises are recipients of funds from local budgets. However, the utility enterprise operates on the commercial basis, the principles of its financing should take into account the principles of private sector enterprises financing. We have developed the principles of a municipal utility company financing, which are grouped into two categories – general and specific principles.

Conclusion. We have proposed the principles of utilities financing with their division into universal and specific, taking into account the commercial nature of such enterprises and their social significance. And furthermore, these principles allow to justify the functions, methods and approaches to utility enterprise financing, which will be a topic for future research.

Keywords: municipal utility enterprise, financing principles, budget financing, corporate financing.

REFERENCES

1. Gospodars'kyj kodeks Ukrainy [Economic Code of Ukraine]. *rada.gov.ua*. Retrieved from <https://www.rada.gov.ua> [in Ukrainian].
2. Bjudzhetnyj kodeks Ukrainy [Budget Code of Ukraine]. *rada.gov.ua*. Retrieved from <https://www.rada.gov.ua> [in Ukrainian].
3. Georgijeva, A. I., & Leushyna, A. O. (2013). Oblik finansuvannja bjudzhetnyh ustanov [Financing accounting of budgetary institutions]. *Visnyk Berdjans'kogo universytetu menedzhmentu i biznesu – Bulletin of Berdiansk University of Management and Business*, 4 (24), 125-129 [in Ukrainian].

4. Gucajľjuk, L. (2010). Oblik finansuvannja bjudzhetnyh ustanov [Financing accounting of budgetary institutions]. *Galyc'kyj ekonomichnyj visnyk – Galician Economic Bulletin*, 3(28), 191-196 [in Ukrainian].
5. Vysochan, O. S., & Borys I. Ja. (2015). Pryncypy, metody i mehanizmy finansuvannja bjudzhetnyh ustanov [Principles, methods and mechanisms of budgetary institutions financing]. *Ekonomichnyj analiz – Economic Analysis*, 1. Vol. 19, 171-177 [in Ukrainian].
6. Stepanjuk, N. I. (2016). Bjudzhetne finansuvannja: pryncypy, formy, metody ta shljahy vdoskonalennja [Budget financing: principles, forms, methods and ways of improvement]. *Finansy, oblik i audyt – Finance, Accounting and Auditing*. Is.1. C. 107-119 [in Ukrainian].
7. Vasyl'chuk, I. P. (2017). Finansuvannja dijaj'nosti korporacij v paradygmi stalogo rozvytku [Financing of corporations activities in the paradigm of sustainable development]. *Doctor's thesis*. Retrieved from <https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.04/2017/Vasylchuk.pdf> [in Ukrainian].
8. Ministerstvo finansiv Ukrai'ny. Vykonannja dohodiv miscevyh bjudzhetiv [Ministry of Finance of Ukraine. Execution of local budget revenues]. Retrieved from <https://mof.gov.ua/uk/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhetiv> [in Ukrainian].
9. Finansy Ukrai'ny (2009). Instytucijni peretvorennya ta naprjamy rozvytku [Finance of Ukraine. Institutional transformations and directions of development]. I. Ja. Chugunov (Ed.). Kyiv: DNNU AFU [in Ukrainian].
10. Finansova dumka Ukrai'ny [Financial thought of Ukraine] (2010). V. M. Fedosov, S. I. Jurij (Eds.). Kyiv: Kondor [in Ukrainian].
11. Vasylyk, O. D., & Pavljuk, K. V. (1997). Finansovi resursy derzhavy [Financial resources of the state]. Kyiv: In-t ekon. NANU [in Ukrainian].
12. Jepifanov, A. O., D'jakonova, I. V., & Salo, I. I. (2010). Bjudzhet Ukrai'ny [Budget of Ukraine]. Vols. 2. In vol.1. Bjudzhet – golovna lanka finansiv derzhavy [Budget is the main link of the state finances]. Sumy: DVNZ "UABS NBU" [in Ukrainian].
13. Dem'janyshyn, V. (2007). Bjudzhetne finansuvannja ta jogo osoblyvosti v suchasnyh umovah [Budget financing and its features in modern conditions]. *Svit finansiv – World of Finance*. Is. 2(11), 34-3 [in Ukrainian].
14. Finansove zabezpechennja rozvytku pidpryjemstv [Financial support of enterprise development] (2011). I. O. Blank (Ed.). Kyiv: Kyi'vs'kyj nacional'nyj torgovel'no-ekonomichnyj universytet [in Ukrainian].
15. Finansovo-monetarni vazheli ekonomichnogo rozvytku (2008). [Financial and monetary levers of economic development]. (Vols. 3). In vol. 3. Finansy pidpryjemstv: tendencii', stan i problemy upravlinnja [Enterprise finance: trends, status and management problems]; A. I. Danylenko (Ed.); NAN Ukrai'ny, In-t ekonomiky ta prognozuvannja. Kyiv: Feniks [in Ukrainian].
16. Pigul', N. G., & Ljuta, O. V. (2010). Osoblyvosti realizacii' finansovogo mehanizmu bjudzhetnyh ustanov [Realization features of financial mechanism of budgetary institutions]. *Visnyk Akademii' mytnoi' sluzhby Ukrai'ny – Bulletin of the Academy of Customs Service of Ukraine*, 2 (44), 94-101 [in Ukrainian].
17. Hymycheva, N. Y., & Pokachalova, E. V. (2005). Fynansovoe pravo [Financial law]. N. Y. Hymycheva (Ed.). Moscow: Norma [in Russian].
18. Zakon Ukrai'ny. Pro derzhavnu dopomogu sub'jektam gospodarjuvannja [Law of Ukraine. About state aid to business entities]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18#Text> [in Ukrainian].
19. Poddjer'ogin, A. M., Bilyk, M. D., Burjak, L. D. et al. (2013). Finansy pidpryjemstv [Enterprise finance]. A. M. Poddjer'ogin (Ed.) (8nd ede., rev.). Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
20. Nepochatenko, O. O., & Mel'nychuk, N. Ju. (2013). Finansy pidpryjemstv: [Enterprise finance]. Kyiv: Centr uchbovoi' literatury [in Ukrainian].

21. Tjutjukyna, E. B., & Rukshyna, E. Y. (2013). Korporacyja, korporatyvnoe upravlenye y korporatyvnye finansy v jekonomyke [Corporation, corporative management and corporative finance in economics]. *Vestnyk fynansovogo unyversyteta – Bulletin of Financial University*, 3, 108-117 [in Russian].
22. Kolosov, R. (2017). Korporatyvne pidpryjemstvo: ponjattja, oznaky ta misce sered inshyh jurydychnyh osib [Corporate enterprise: concepts, features and place among other legal entities]. *Gospodars'ke pravo i proces – Business Law and Process*, 9, 72-76 [in Ukrainian].
23. Bradul, O. M., & Rjabinina, V. V. (2015). Harakterni oznaky korporacii': teoretychnyj aspekt [Characteristic features of the corporation: theoretical aspect]. *Global'ni ta nacional'ni problemy ekonomiky – Global and national economic problems*, 7, 880-883 [in Ukrainian].
24. Brealey, R., Myers, S. & Allen, F. (2020). Principles of Corporate Finance. 13th ed. Mc Graw-Hill [in English].
25. Damodaran, A. (2011). Applied Corporate Finance. 4th ed. J. Wiley&Sons. USA [in English].
26. Ross, S., Westerfield, R., & Jordan, B. (2015). Fundamentals of Corporate Finance: Standard Edition. Mc Graw-Hill. USA [in English].